

RAYMOND THORNTON CHANDLER s-a născut în Chicago, Illinois, în 1888. Abandonat de tatăl său, s-a mutat împreună cu mama în Marea Britanie în 1900, fiind întreținut de un unchi. A studiat la Dulwich College în Londra, în același loc unde învățaseră P.G. Wodehouse și C.S. Forester. A urmat sporadic cursuri la universitate, alegând să-și petreacă timpul între Paris și München. În 1907 a fost naturalizat ca supus al Coroanei și a susținut cu succes examenul de intrare în Serviciul Maiestății Sale. După un an în slujba aparatului birocratic al Coroanei, demisionează spre consternarea familiei sale. Se angajează ca reporter pentru *Daily Express* și *Bristol Western Gazette*, însă nu reușește să-și construiască o carieră de succes ca jurnalist. Până la întoarcerea pe continentul nord-american publică douăzeci și șapte de poeme și prima sa povestire.

În 1912 revine în Statele Unite și se stabilește la Los Angeles, în 1913. După o perioadă de slujbe minore și lipsuri materiale, urmează un curs de contabilitate prin corespondență, grație căruia își găsește și un serviciu stabil. În 1917, anul în care Statele Unite intră în război, se înrolează în forțele canadiene pentru continentul european. Ajunge în tranșeele din Franța alături de trupele britanice, iar sfârșitul războiului îl găsește în Marea Britanie, urmând cursuri de pilotaj în Royal Air Force. După armistițiu se întoarce în Los Angeles, unde începe o relație cu Cissy Pascal, femeie măritată și cu optsprezece ani mai în vârstă decât el. Cissy divorțează în 1920, dar cei doi se vor căsători abia în 1924, după moartea doamnei Chandler, care nu era de acord cu relația fiului său. Cariera lui urmează un curs ascendent, devenind în 1932 vicepreședinte al sindicatului Dabney Oil. Un an mai târziu însă, Marea Depresiune, alcoolul și absenteismul duc la concedierea lui.

La vârsta de patruzeci și cinci de ani și la îndemnul soției sale, se dedică scrisului, abordând genul pulp. Prima sa povestire, „Blackmailers Don't Shoot“, va fi publicată în cea mai importantă revistă de gen, *Black Mask* (unde a publicat și Dashiell Hammett), în 1933. Iar primul său roman, *The Big Sleep* (*Somnul de veci*), va apărea în 1939, aducându-i un succes ce îl va propulsa ca scenarist la Hollywood. Colaborează cu Billy Wilder la scenariul filmului *Double Indemnity* (1944) și la *Strangers on a Train* (1951) regizat de Alfred Hitchcock. Deși nu era un autor prolific (între 1933 și 1939 a scris doar nouăsprezece povestiri), Chandler a încercat în permanență să depășească limitele genului pulp. Eforturile sale au fost recunoscute: în 1946 a primit Premiul Edgar pentru scenariu, iar în 1954 același premiu decernat de Mystery Writers of America pentru roman.

În 1954, a murit soția sa, după o lungă suferință, timp în care Chandler a scris *The Long Goodbye* (*Nu-i ușor să spui adio*). Singurătatea care a urmat i-a accentuat propensiunea spre depresie și alcool, afectând calitatea și cantitatea scrierilor sale. În 1955 a încercat să se sinucidă, anunțând în prealabil poliția în legătură cu planurile sale. Viața sa profesională și personală a fost în aceeași măsură ajutată și îngărdită de numeroasele femei de care a fost atras, printre care se numără Helga Greene (agentul său literar) sau Sonia Orwell (văduva lui George Orwell). După o scurtă călătorie în Marea Britanie, se întoarce la Los Angeles, unde se stinge din viață la 26 martie 1959. Este considerat întemeietorul romanului polițist modern american, protagonistul său Philip Marlowe (alături de Sam Spade, protagonistul lui Dashiell Hammett) fiind astăzi sinonim cu termenul „detectiv particular“.

RAYMOND CHANDLER

NU-I UȘOR SĂ SPUI ADIO

Traducere din limba engleză
CORNELIA BUCUR

NEMIRA

Raymond Chandler™

Copyright © Raymond Chandler Limited.

All right reserved.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CHANDLER, RAYMOND

Nu-i ușor să spui adio / Raymond Chandler ; trad.: Cornelia
Bucur. - București : Nemira Publishing House, 2010
ISBN 978-606-579-112-1

I. Bucur, Cornelia (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Raymond Chandler
THE LONG GOODBYE

© 1953 Raymond Chandler Limited, a Chorion company. All rights reserved.

© Nemira, 2010

Redactor: Nicoleta GHEMENT
Tehnoredactor: Alexandru CSUKOR

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-579-112-1

La prețul de vânzare se adaugă 2% reprezentând valoarea
timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România.

1

Prima dată când am dat ochii cu Terry Lennox era beat, într-un Rolls-Royce Silver Wraith, în fața terasei de la The Dancers. Băiatul de la parcare adusese mașina și continua să țină portiera deschisă, pentru că Terry Lennox stătea cu piciorul stâng încă atârnat în afară, ca și cum ar fi uitat că-l are. Avea un chip tânăr, dar părul îi era alb ca fildeșul. După ochi se vedea că e criță, altminteri însă arăta ca orice alt tânăr în smoching, care tocmai a cheltuit prea mult într-un local a cărui existență are acest unic scop.

Lângă el era o fată. Avea părul într-o minunată nuanță de roșu-închis și un surâs distant pe buze, iar nurca albastră de pe umerii ei aproape făcea Rolls-ul să arate ca un automobil oarecare. Dar nu chiar. Nimic nu poate face asta.

Băiatul de la parcare era personajul obișnuit, un semidur în sacou alb, cu numele restaurantului brodat pe piept cu ață roșie. Începea să se plictisească.

– Auziți, domnu', a zis el pe un ton aproape tăios, nu vreți să băgați piciorul în mașină, ca să pot să-nchid și eu portiera? Sau s-o deschid, ca să puteți să vă prăvăliți cu totul afară?

Fata i-a aruncat o privire care ar fi trebuit să iasă preț de cel puțin zece centimetri pe partea cealaltă. Pe el l-a durut fix în cot. Angajații de la The Dancers sunt din categoria care-ți distruge

orice iluzie cu privire la ce pot face banii pentru modelarea personalității.

În parcare a intrat la ralanti o mașină sport străină, joasă, decapotabilă și un bărbat a coborât din ea, aprinzându-și o țigară lungă cu bricheta de la bord. Purta o cămașă în carouri, pantaloni lejeri, galbeni, și cizme de călărie. S-a îndepărtat alene, lăsând în urmă nori de tămâie și fără să se ostenească să arunce nici măcar o privire în direcția Rolls-Royce-ului. Probabil i se părea demodat. La piciorul scării care ducea spre terasă, s-a oprit să-și înfigă în ochi un monoclu.

Fata a spus, într-o izbucnire de amabilitate fermecătoare:

– Iubi, am o idee extraordinară. Ce-ar fi să luăm un taxi până la tine acasă și să scoatem decapotabila? E o noapte minunată pentru o plimbare pe coastă, până la Montecito. Știu acolo niște tipi care dau o petrecere pe marginea piscinei.

Tipul cu păr alb i-a răspuns politico.

– Îmi pare rău, dar n-o mai am. Am fost nevoit s-o vând.

Din glasul lui și din modul în care pronunța, n-ai fi zis că a băut nimic mai tare decât un suc de portocale.

– Ai vândut-o, iubi? Cum așa?

S-a tras mai departe de el pe banchetă, dar vocea ei s-a îndepărtat mult mai mult.

– A trebuit, i-a răspuns el. Ca să am ce mânca.

– Aha, înțeleg.

Dacă-i puneai o linguriță de înghețată pe piele, nu se topea. Tânărul cu păr alb era acum tocmai bine la îndemâna băiatului de la parcare: în categoria celor cu venit mic.

– Uite ce e, nene – i-a spus el – trebuie să parchez o mașină. Ne mai vedem data viitoare... poate.

A lăsat portiera să se deschidă. Bețivul a alunecat imediat de pe banchetă, aterizând pe asfalt drept pe turul pantalonilor. M-am dus să îl ajut. Probabil nu e niciodată sănătos să te încurci cu omul beat. Chiar dacă te cunoaște și te simpatizează, tot ai șanse mari să își adune puterile și să-ți tragă una peste bot. L-am apucat de subsuori și l-am săltat în picioare.

– Vă mulțumesc foarte mult, mi-a spus el politico.

Fata a trecut la volan.

– Când ia la bord, e englez până-n vârful unghiilor, a zis ea cu un glas de oțel inoxidabil. Mulțumesc că l-ați adunat.

– Îl urc la loc în mașină, am spus.

– Îmi cer scuze, dar am întârziat la o întâlnire, a zis ea, băgând în viteză și lăsând Rolls-ul să alunece. E doar un câine de pripas, a adăugat, cu un zâmbet rece. Poate-i găsiți dumneavoastră o casă. E dresat... oarecum.

Și limuzina a rulat pe alea de la intrare până pe Sunset Boulevard, a făcut la dreapta și a dispărut. Încă mă mai uitam lung după ea când s-a întors băiatul de la parcare. Și încă îl mai susțineam pe tânăr, care de-acum dormea buștean.

– Mda, e și ăsta un mod de-a proceda, i-am spus indianului în alb.

– Corect, a comentat el cinic. Ce rost are să le irosești pe-un bețivan, toate rotunjimile alea.

– Îl cunoști?

– Am auzit-o pe damă zicându-i Terry. Altminteri, n-am nici cea mai vagă idee. Dar sunt aici doar de două săptămâni.

– Adu-mi mașina, te rog.

I-am dat tichetul. Până să-mi aducă el Oldsmobile-ul, mi s-a părut că țin în brațe un sac cu plumb. Sacoul alb m-a ajutat să-l așez pe bancheta din față. Clientul a deschis un ochi, ne-a mulțumit și a adormit la loc.

– E cel mai politicos bețiv pe care l-am cunoscut vreodată, i-am spus băiatului în alb.

– Vin în toate formele și toate dimensiunile, cu toate purtările, mi-a răspuns el. Da' toți sunt niște prăpădiți. Am impresia că ăsta și-a făcut o operație estetică.

– Mda.

I-am dat un dolar și mi-a mulțumit. Avea dreptate în ce privea operația estetică. Partea dreaptă a feței noului meu prieten era țeapănă și albicioasă, acoperită cu cicatrice subțiri, albe. Pielea de-a lungul cicatricelor era lucioasă. O operație estetică, și încă una serioasă.

– Ce-ai de gând să faci cu el?

– Îl duc acasă și-l trezesc suficient ca să-mi spună unde stă.

Sacoul alb a rânjit către mine.

– N-ai decât, fraiere. Eu, în locul tău, l-aș lăsa într-un șanț și mi-aș vedea de drum. Aburii alcoolului fac din orice om o pacoste, fără pic de distracție. Eu am o teorie în domeniul ăsta. La concurența cu care ne luptăm în ziua de azi, e mai bine să-ți păstrezi forțele, ca să te aperi când ești în cliniciuri.

– Și văd că o aplici cu mare succes, am zis.

A părut nedumerit, apoi a început să se enerveze, dar de-acum urcasem deja în mașină și mă pusesem în mișcare.

În parte, avusese dreptate, bineînțeles. Terry Lennox avea să fie o mare pacoste. Dar, la urma urmelor, cu asta mă ocup.

În anul acela, locuiam într-o casă de pe Yucca Avenue, în cartierul Laurel Canyon. Era o casuță construită pe-o costișă, într-o fundătură, cu o scară lungă ce ducea până la intrare și un pâlc de eucalipti vizavi. Venise mobilată și aparținea unei doamne care plecase să locuiască o vreme în Idaho, la fiica ei, rămasă văduvă.

Chiria era mică, în parte pentru că proprietărea voia să poată reveni oricând, fără un anunț prealabil, și în parte din cauza scărilor. Era prea în vârstă ca să le mai înfrunte ori de câte ori se întorcea acasă.

Cum-necum, l-am urcat pe bețiv până sus. Era dornic să mă ajute, dar picioarele-i erau ca de gumă și tot adormea în mijlocul câte unei fraze de scuză. Am reușit să descui ușa, l-am târât înăuntru și l-am întins pe canapeaua lungă, am azvârlit un pled peste el și l-am lăsat să adoarmă la loc. A sforăit ca un cetaceu timp de o oră. Apoi s-a trezit brusc și a vrut să meargă la baie. Când s-a întors, s-a uitat la mine cercetător, cu ochii mijiiți, și a vrut să știe unde mama dracului se află. I-am spus. Mi-a zis că îl cheamă Terry Lennox, că locuiește într-un apartament din Westwood și că nu-l așteaptă nimeni. Avea o voce limpede, în care se auzeau banii.

Mi-a spus că n-ar zice nu unei cești de cafea fără zahăr. Când i-am adus-o, a sorbit din ea ținând farfurioara aproape de fundul ceștii.

– Cum am ajuns aici? a întrebat el uitându-se de jur împrejur.

– Ai dat în primire la The Dancers, într-un Rolls. Prietena te-a abandonat.

– Aha, a zis el. Fără-ndoială, a avut toată dreptatea s-o facă.

– Ești englez?

– Locuiesc aici de ceva vreme. Nu m-am născut aici. Dacă reușesc să chem un taxi, te scutesc de prezența mea.

– E unul care te așteaptă.

La coborâre, s-a descurcat singur. Pe drumul spre Westwood n-a vorbit prea mult, în afară de a menționa că mă purtasem foarte frumos și că regreta că-mi dăduse bătăi de cap. O spusese, probabil, de atâtea ori și față de atâta lume, că devenise un automatism.

Apartamentul în care stătea era mic, sufocant și impersonal. Parcă abia se mutase în după-amiaza aceea. Pe o măsuță așezată dinaintea unei sofale tari și verzi stăteau o sticlă de scotch pe jumătate goală, niște gheață topită într-un castronel, trei sticle de apă minerală goale, două pahare și o scrumieră de sticlă plină cu chiștoace de țigară fără ruj pe ele. În tot apartamentul nu era nicio fotografie sau vreun articol personal. Ar fi putut fi o cameră de hotel închiriată pentru o întrunire sau o despărțire, pentru câteva pahare și o discuție, pentru o tăvăleală scurtă. Nu arăta ca o casă în care locuia cineva.

Mi-a oferit ceva de băut. L-am refuzat. N-am luat loc. Când am plecat, mi-a mai mulțumit o dată, nici ca și cum aș fi escaladat un munte de dragul lui, nici ca pentru un gest lipsit de importanță. Era un pic nesigur și un pic jenat, dar politicos din cale-afară. Nu știu ce-i lipsea, dar purtări alese avea, asta fără îndoială.

Nu mai pomenise de fată. De asemenea, nu pomenise faptul că nu avea nici slujbă, nici perspective și că aproape ultimul ban din buzunar îl dăduse pe nota de plată de la The Dancers, pentru o fufă fițoasă, care nu putuse nici măcar să aștepte să se asigure că nu-l saltă vreo patrulă a poliției ca să-l arunce la răcoare sau că nu-l ia vreun șofer de taxi pus pe rele, care să-l abandoneze pe un teren viran.

În timp ce coboram cu liftul, mi-a venit să mă întorc și să-i iau sticla de scotch. Dar nu era treaba mea și, oricum, nu folosea la nimic. Dacă vor neapărat, găsesc întotdeauna o cale de a pune mâna pe alta.

M-am urcat la volan, mușcându-mi buza. Se spune despre mine că sunt un dur, dar tipul ăsta avea ceva care îmi înmuia inima. Nu știam ce, poate părul alb, cicatricile de pe față, glasul limpede și politețea lui. Poate era destul. N-aveam niciun motiv să-l revăd. Era doar un câine de pripas, cum spusese fata.

2

Când l-am revăzut, era săptămâna de după Ziua Recunoștinței. Magazinele de pe Hollywood Boulevard începeau deja să se umple cu ciorciobute scumpe de Crăciun și ziarele începeau să susțină sus și tare că, dacă nu-ți făceai cumpărăturile din vreme, avea să fie îngrozitor. Îngrozitor avea să fie oricum; așa e mereu.

La vreo trei străzi distanță de blocul în care îmi am biroul, am văzut o mașină a poliției parcată pe banda a doua și, în ea, doi polițai care se zgâiau la ceva de pe trotuar, din dreptul unei vitrine. Ceva-ul era Terry Lennox – sau ce mai rămăsese din el, iar rămășițele nu erau prea atrăgătoare.

Stătea sprijinit de vitrina magazinului. Trebuia să se sprijine de ceva. Cămașa îi era murdară și desfăcută la guler, o parte sub sacou, o parte nu. Nu se bărbierise de patru sau cinci zile. Avea nasul roșu și fața atât de palidă, încât cicatricile lungi și subțiri abia dacă se mai vedeau. Și ochii îi arătau ca două găuri făcute într-un morman de zăpadă. Era evident că cei doi polițai din mașina de patrulă se pregăteau să-l salte, așa că m-am apropiat repede și l-am luat de braț.

– Stai drept și mergi, i-am spus, adoptând un ton aspru, dar făcându-i cu ochiul dintr-o parte. Poți? Ești turtă?

M-a măsurat pierdut din priviri și mi-a zâmbit în felul acela timid și strâmb.

– Am fost, a șoptit el. Acum cred că sunt doar un pic... cam gol.

– OK, numai dă din picioare. Nu mai ai mult și ajungi în celula pentru bețivi.

A făcut efortul și m-a lăsat să-l conduc prin mulțimea de pierde-vară de pe trotuar până la bordură, unde era o stație de taxi. Am smucit de portiera unei mașini.

– El e primul, mi-a spus taximetristul, arătându-mi cu degetul mașina din față, apoi a întors capul și l-a văzut pe Terry. Dacă vrea, a adăugat el.

– E o urgență. Prietenului meu îi e rău.

– Mda, mi-a întors-o șoferul. N-are decât să-i fie rău în altă parte.

– Cinci dolari, am spus. Și hai să-ți vedem zâmbetul ăla fermecător.

– Hai, treacă, a zis el și a băgat revista cu un marțian pe copertă în spatele oglinzii.

Am întins mâna și am deschis portiera pe dinăuntru. L-am urcat pe Terry Lennox și umbra mașinii de patrulă a blocat geamul de pe partea cealaltă. Un polițist cărunt a coborât și s-a îndreptat spre noi. Am dat ocol taxiului, ca să-i ies în întâmpinare.

– Stai un pic, nepoate. Ce-avem noi aici? Domnul cu rufăria jechoasă îți e prieten apropiat?

– Destul de apropiat ca să știu că are nevoie de un prieten. Nu e beat.

– Din motive financiare, fără îndoială, a spus polițistul.

A întins mâna, în care i-am pus autorizația. S-a uitat la ea și mi-a înapoiat-o.

– Aha, un detectiv particular care ia un client, a zis el și glasul i s-a schimbat, înăsprindu-se. Asta spune ceva despre dumneata, domnule Marlowe. Dar cum rămâne cu el?

– Îl cheamă Terry Lennox. Lucrează în industria filmului.

– Ce frumos – și, aplecându-se și băgând capul pe geam în taxi, l-a ținut cu privirea pe Terry, așezat în colț. Eu aș zice că n-a prea lucrat în ultima vreme. Aș zice și că n-a dormit prea mult sub un acoperiș în ultima vreme. Aș zice chiar că e un vagabond și că ar trebui să-l arestăm.

– Nu se poate să fiți într-o criză chiar atât de mare de arestați, am spus. Nu la Hollywood.

Continua să-l privească pe Terry.

– Cum îl cheamă pe amicul tău, băiete?

– Philip Marlowe, a răspuns Terry rar. Locuiește pe Yucca Avenue, în Laurel Canyon.

Polițistul și-a scos capul înapoi pe geam. S-a răsucit și a făcut un gest cu mâna.

– Puteai să-i spui tu, acum.

– Puteam, dar n-am făcut-o.

S-a uitat atent la mine timp de o secundă sau două.

– De data asta, să zicem că te cred. Dar nu-l mai lăsa pe stradă.

S-a urcat în mașina de poliție și aceasta s-a îndepărtat. M-am suit în taxi și am parcurs cele trei cvartale și ceva până la parcare mea, unde am schimbat mașinile. I-am întins șoferului hârtia de cinci dolari. S-a uitat țeapăn la mine și a clătinat din cap.

– Doar cât e pe aparat, prietene, sau rotunjește până la un dolar, dacă vrei. Am fost și eu la pământ. În Frisco. Nici pe mine n-a vrut să mă ia nimeni în taxi. Oraș cu inima împietrită.

– San Francisco, am spus mecanic.

– Eu îi zic Frisco. Mai dă-le dracului de minorități. Mulțam.

A luat dolarul și a plecat. Am intrat la un drive-in unde făceau hamburgeri care nu aveau gust de ceva ce-ar refuza până și-un câine. I-am luat lui Terry Lennox vreo doi și o sticlă de bere și l-am dus acasă. Treptele încă nu-i venea ușor să le urce, dar, zâmbind și gâfâind, le-a dovedit. Într-o oră era bărbierit și îmbăiat și arăta iar a om. Ne-am așezat, cu două pahare cu ceva foarte slab în față.

– Ce noroc că ți-ai adus aminte cum mă cheamă, i-am spus.

– Am avut grijă, mi-a răspuns el. Te-am căutat și în cartea de telefon. Puteam să nu fac măcar atât?

– Și de ce nu m-ai sunat? Aici locuiesc permanent. Am și un birou.